

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У РЕГІОНІ

О.Б. Пономарьова,

Дніпропетровська державна фінансова академія

У статті на основі системного підходу визначено основні критерії, які впливають на рівень конкурентоспроможності страхової компанії. Побудовано рейтингову оцінку страхових компаній, які представлені у Дніпропетровській області у сфері «non-life» за такими основними напрямками: власний капітал, сплачений статутний капітал, страхові премії, гарантійний фонд, страхові резерви. На основі цього зроблено висновки щодо їх конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкурентоспроможність, страхова компанія, «non-life»-страхування, валові премії, гарантійний фонд, власний капітал, страхові резерви.

В статье на основе системного подхода определены основные критерии, которые влияют на уровень конкурентоспособности страховой компании. Построена рейтинговая оценка страховых компаний, которые представлены в Днепропетровской области в сфере «non-life» по следующим основным направлениям: собственный капитал, оплаченный уставный капитал, страховые премии, гарантийный фонд, страховые резервы. На основе этого сделан вывод относительно их конкурентоспособности.

Ключевые слова: конкурентоспособность, страховая компания, «non-life»-страхование, валовые премии, гарантийный фонд, собственный капитал, страховые резервы.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки ефективна діяльність страхових компаній неможлива без їх постійної адаптації до нових умов функціонування. Конкуренція є невід'ємною складовою будь-якого розвинутого ринку. Розвиток економічних процесів останніх років свідчить про те, що конкуренція - це ключовий чинник, який визначає засади формування стратегії страхової компанії та основні шляхи її реалізації. Конкурентна боротьба страхових компаній спрямована на досягнення лідируючих позицій на страховому ринку.

Хвилюючим питанням сьогодення постає дослідження конкуренції на регіональному страховому ринку та

конкурентоспроможності страхових компаній. В умовах жорсткої конкуренції адекватна оцінка конкурентоспроможності страхової компанії є актуальним завданням, вирішення якого дозволяє обґрунтовано вибирати стратегічні напрями діяльності та шляхи досягнення конкурентних переваг страхової організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями у галузі конкурентоспроможності страхових компаній на страховому ринку України в цілому та визначенням конкретних факторів, які впливають на конкурентоспроможність страхової компанії на мікро- та макрорівні присвячені роботи К.Г. Гриценка [3], Г.В. Кравчук

[6-8], В.Д. Базилевича, А.М. Єрмошенко, О.В. Меренкової, О.В. Козьменка [5], С.С. Осадця А.І. Чухрової, Т. В. Яворської.

Мета статті: виділення і групування основних факторів, які визначають рівень конкурентоспроможності страхових компаній, побудова рейтингової оцінки страхових компаній, які функціонують у Дніпропетровській області у сфері «non-life» на основі окремих факторів конкурентоспроможності страхової компанії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний страховий ринок в Україні характеризується підвищенням інтенсивності конкуренції [16]. І.К. Бернар, Ж.К. Коллі у «Тлумачному економічному та фінансовому словнику» дають загальне визначення поняттю «конкуренція»: конкуренція – це стан взаємовідносин, при якому проходить вільне, повне й достовірне порівняння всіх суб'єктів господарювання щодо пропозиції і попиту на товари та послуги, засоби виробництва та капітали [2].

Конкурентне середовище на ринку страхових послуг - це специфічний простір конкурентної взаємодії страхових компаній, на поведінку яких впливає сукупність чинників, що визначають відповідний рівень розвитку цього ринку.

Діяльність страхових компаній істотно відрізняється від інших видів підприємницької діяльності. До особливостей конкуренції між страховими компаніями належать [3, 6]:

- розвиненість форм;
- високий рівень інтенсивності;
- значний рівень диференціації страхових послуг;
- відсутність конкурентоспроможних замінників для страхових послуг;
- відсутність цілого ряду вхідних бар'єрів, характерних для інших галузей економіки (патентний захист тощо);
- відсутність товарно-матеріальних запасів;
- страхові продукти (поліси) конкурентів, що є об'єктом конкурентної боротьби, практично однакові за характеристиками;
- високий рівень державного регулювання страхової діяльності;
- участь у конкурентній боротьбі нестрахових організацій;

- соціально орієнтований характер діяльності страхової компанії;

- взаємодія страхових компаній при перестрахованні, соціальному страхуванні, організації страхових пулів.

- відносно висока рентабельність і престижність страхового бізнесу.

Поняття конкурентоспроможності страхової компанії (далі СК) трактується в сучасній літературі як економічна категорія, яка відображає можливості СК активізувати внутрішні резерви та адаптуватися до зовнішніх мінливих умов функціонування. Метою проведення даних заходів є набуття страховиками найбільшої кількості конкурентних переваг, що виступають базою забезпечення постійного рівня ефективності, прибутковості та рентабельності їх діяльності [7]. Отже, конкурентоспроможність СК визначається багатьма як зовнішніми так і внутрішніми чинниками (резервами), конкурентного середовища, які взаємопов'язані між собою. Для оцінки та підвищення рівня конкурентоспроможності важливого значення набуває оптимізація внутрішніх резервів СК у взаємозв'язку із невизначеністю умов зовнішнього середовища.

Вирішальними факторами, які визначають стан внутрішнього середовища страхових компаній, насамперед є наявність необхідних фінансових ресурсів і кваліфікованого персоналу. Зовнішнє середовище складається з мікросередовища (різні ринки і надання страхових послуг, контактні аудиторії, які виявляють реальний чи потенційний інтерес до страхових компаній і справляють вплив на їх здатність досягати поставленої мети) та макросередовища (економічні та соціальні умови, демографічна ситуація в країні).

Імовірність потенційної конкуренції з боку нових страхових компаній визначають бар'єри входження на ринок. Якщо вони є досить високими, то ймовірність появи новачків буде невеликою. Суттєвим чинником, який впливає на ефективність конкуренції між страховими компаніями, є наявність бар'єрів при виході з ринку страхових послуг (економічні, соціальні, структурні та психологічні чинники, які змушують страхові компанії функціонувати на ринку, навіть якщо вони працюють збитково) [8].

Необхідно розмежовувати поняття конкурентоспроможності суб'єкта

економічних відносин (страхової компанії) та конкурентоспроможності об'єкта цих відносин (страхового продукту).

Конкурентоспроможність страхового продукту – це сукупність його переваг перед іншими страховими продуктами, що роблять його привабливим для клієнтів.

Конкурентоспроможність СК полягає в її здатності створювати та реалізовувати конкурентні переваги (зростання попиту на страхові продукти СК, зниження рівня фінансового та підприємницького ризиків тощо). Якісні характеристики страхового продукту впливають на конкурентоспроможність СК, але не можуть бути єдиним критерієм, що забезпечує СК

лідуючі позиції на страховому ринку [3].

Зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищах СК призводять до зміни конкурентних переваг СК, тому конкурентоспроможність не є постійною характеристикою, а визначає здатність СК протистояти конкурентам у певний проміжок часу.

Комплексна оцінка конкурентоспроможності СК передбачає визначення факторів впливу на конкурентоспроможність [3]. Вони є тими важелями, за допомогою яких можливо підвищити рівень конкурентоспроможності СК (табл.1).

Таблиця 1

Критерії, які впливають на рівень конкурентоспроможності страхової компанії

Конкурентоспроможність страхових продуктів	розміри тарифних ставок
	якість страхових продуктів
	рівень диференціації страхових продуктів (унікальність, інноваційність, відображення цінностей цільових груп клієнтів)
Фінансовий стан СК	рентабельність
	платоспроможність
	ділова активність
	фінансова стійкість
Ефективність діяльності зі збуту та супроводу страхових продуктів	рентабельність продажу
	ступінь диверсифікації каналів продажу, їх ефективність
	рівень розвиненості регіональної мережі
	рівень використання CRM-технологій
Ефективність операційної діяльності	собівартість страхових продуктів
	розмір страхового портфеля
	рівень андеррайтингу та врегулювання збитків
	користування послугами сторонніх організацій
	ефективність автоматизованої інформаційної системи
	рівень продуктивності праці та кваліфікації персоналу
Ефективність інвестиційної діяльності	рівень доходності, ліквідності, надійності, диверсифікації інвестиційних вкладів
	розмір інвестиційного портфеля
Ефективність управління	рівень організації управлінської праці
	рівень обґрунтованості управлінських рішень
	оперативність роботи
	економічність апарату управління
	компетентність управлінського персоналу
	оптимальність системи управління
Соціальна ефективність	рівень плинності кадрів
	умови і рівень оплати праці
Імідж СК	компетентність керівника
	зручність розташування офісів СК
	досвід роботи СК на страховому ринку
	якість обслуговування клієнтів
	терміни і розміри страхових виплат
	ефективність рекламної діяльності
	рівень рекламаций (претензій клієнтів)
	рівень розкриття інформації
надійність програм перестрахування	

Важливим аспектом визначення рівня конкурентоспроможності страхових компаній є часовий фактор, що виступає основою формування як статичної (поточної, короткострокової, тактичної), так і динамічної (перспективної, довгострокової, стратегічної) конкурентоспроможності страховика. Перспективна конкурентоспроможність враховує синергетичний ефект розподілених у часі поточних чинників формування конкурентного середовища на страховому ринку і може використовуватися в якості кількісної оцінки рівня конкурентоспроможності страхових компаній. На основі висвітлених аспектів поняття конкурентоспроможності страховиків підкреслимо, що необхідною умовою формування конкурентних переваг страхових компаній є врахування синергетичного ефекту взаємообумовленості чинників [5]. Синергетичний ефект передбачає виділення такого набору характеристик конкурентоспроможності, при якому загальна конкурентна позиція страхової компанії є завжди більшою (або меншою) суми конкурентних переваг, що забезпечує кожен з виділених чинників. Використання синергетичного підходу дозволяє визначити рейтингову оцінку страхових компаній як кількісного індикатора рівня конкурентного середовища на страховому ринку на основі врахування ефекту від спільного впливу конкурентних переваг.

Рейтингова оцінка конкурентоспроможності є основою обґрунтування необхідності вибору страхувальниками тієї чи іншої страхової компанії для отримання страхових послуг, тобто показує інтенсивність залучення страховика до страхування різноманітних за обсягами та характером ризиків. Здійснюється рейтингова оцінка за такими основними напрямками:

- власний капітал;
- сплачений статутний капітал;
- гарантійний фонд;
- страхові премії;
- страхові виплати;
- страхові резерви;
- частки страхових платежів, належні перестраховикам;

- регіональна мережа;
- балансовий прибуток страховика.

Збільшення частки страхової компанії на ринку страхових послуг супроводжується зростанням обсягів фінансових потоків, що значно підвищує конкурентну позицію.

Побудуємо рейтингову оцінку страхових компаній, які представлені у Дніпропетровській області у сфері «non-life».

На сьогоднішній день широкий спектр страхових послуг у сфері «non-life» у Дніпропетровській області надають 25 страхових компаній-юридичних осіб: «Альянс», «Арсенал-Днепр», «Аура», «Борисфен», «Весна-поліс», «Гала-СКД», «Гарант-Кривбас», «ДАСК», «ДІСКО», «Дніпро», «Дніпроінмед», «Дніпро-Поліс», «Єкатеринославська страхова компанія», «ІНГОССТРАХ», «Капітал», «Меркурій», «Перша Дніпровська», «Софія», «Союз», «Союз-Агро-Поліс», «СОЮЗ-Дніпро», «Страховий Будинок», «Укрінтерполіс», «Укрпромгарант», «ФОРТ» [12].

Окрім зазначених компаній, страхова діяльність здійснюється філіями таких міжнародних та українських страхових компаній (далі – СК): «Альфа Страхування», «Арсенал Страхування», «АСКА», «АХА Страхування», «ВУСО», «ІНГО Україна», «Креміль», «Оранта», «ПЗУ Україна», «Провідна», «Саламандра-Україна», «Скайд», «ТАС СГ», «Теком», «Українська страхова група», «Універсальна», «УНІКА», «УПСК» та інші [1, 11, 14].

Джерелами формування майна будь-якого підприємства є власні (власний капітал) і позикові (позиковий капітал) кошти. Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Власний капітал складається з таких видів капіталу:

- статутного;
- пайового;
- додатково вкладеного;
- резервного;
- неоплаченого;
- вилученого;
- нерозподіленого прибутку (непокритого збитку);
- іншого додаткового капіталу;; [9].

Рейтинг страхових компаній Дніпропетровської області за власним капіталом [15]

№	Назва компанії	Власний капітал на 01.01.2012 р., тис. грн.	Власний капітал на 01.01.2013 р., тис. грн.		Приріст, %
			Всього	Сплачений статутний капітал	
1	Креміль	948 777,9	1 383 868,0	17 000,0	45,86
2	Оранта	789 759,0	810 196,0	775 125,0	2,59
3	Альянс	363 465,1	626 703,0	385 476,0	72,42
4	АХА Страхування	445 847,0	467 660,0	261 975,0	4,89
5	ТАС СГ	508 989,7	447 688,8	185 205,0	-12,04
6	ІНГО Україна	234 167,2	348 641,7	241 543,0	48,89
7	АСКА	285 156,0	268 552,0	184 585,0	-5,82
8	Універсальна	266 950,9	266 793,7	164 447,0	-0,06
9	Провідна	214 068,0	205 878,0	71 587,0	-3,83
10	ВУСО	139 983,1	185 749,6	60 000,0	32,69

Власний капітал становить фінансову основу створення і розвитку підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми. Динаміка власного капіталу свідчить про якість фінансового менеджменту. Величина власного капіталу може відбиватися на іміджі та інвестиційній привабливості компанії [4].

Так, для підтримання нормального фінансового стану страхових компаній важливим є рівень показника «власний капітал». Його динаміку за 2011 – 2012 рр. та структуру сплаченого статутного капіталу на 01.01.2013 р. представлено у таблиці 2.

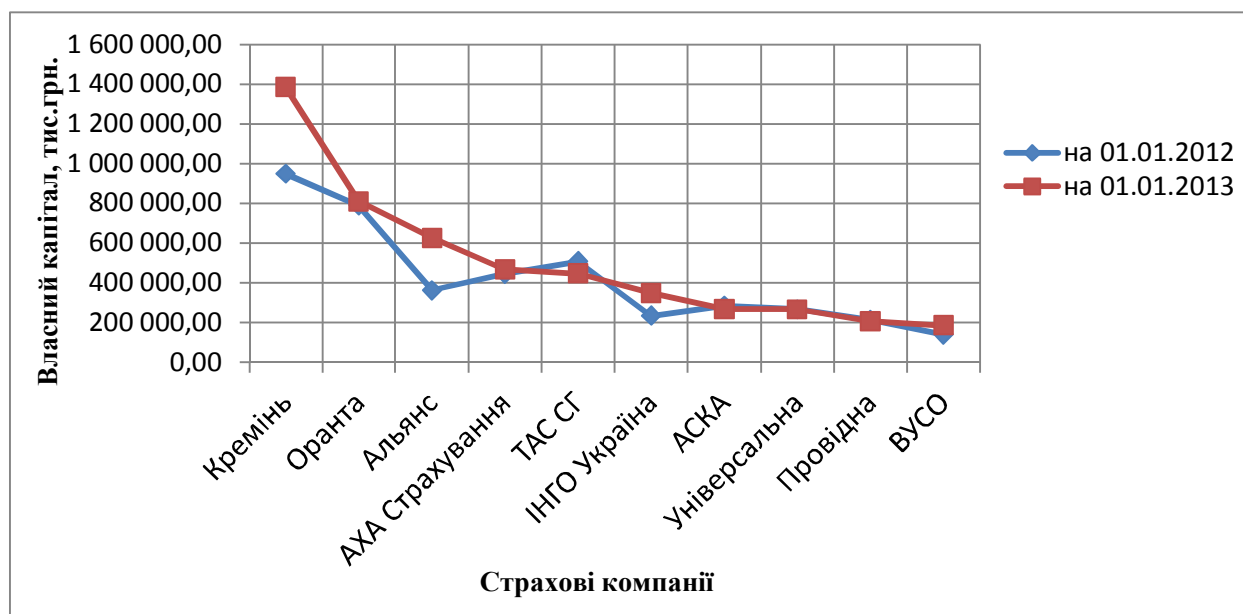

Рис. 1. Динаміка власного капіталу страхових компаній за 2011-2012 рр., тис. грн.

З рис. 1 бачимо, що суттєво зменшився власний капітал у «ТАС СГ»: з 508989,7 до 447688,8 тис. грн. (- 12,04%). Також від'ємний приріст мали СК «АСКА» (-5,82%),

«Універсальна» (- 0,06%) та «Провідна» (-3,83 %). При цьому СК «Альянс» характеризується приростом 72,42%. Майже на половину збільшився власний капітал СК

«Кремінь» (45,86%) та «ІНГО Україна» (48,89%), а СК «ВУСО» – на третину (32,69%).

Платоспроможність СК забезпечує сплачений статутний капітал. Статутний капітал – це зареєстрований у встановленому законом порядку та

закріплений в установчих документах грошовий еквівалент майна, яке повинно бути передане підприємству у власність у вигляді внесків для забезпечення його господарської діяльності та як сплата його учасниками отримуваних ними прав [4].

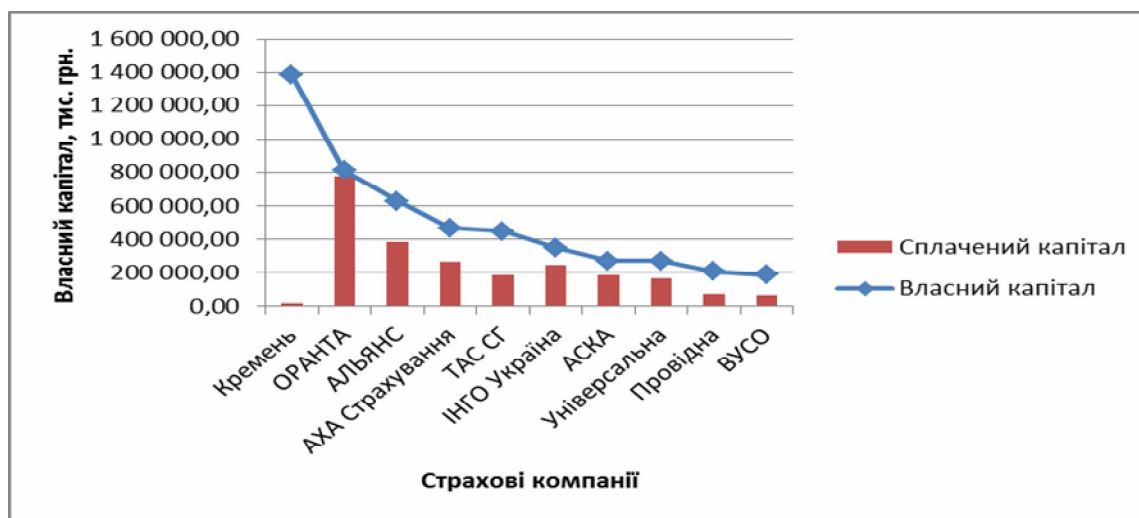

Рис. 2. Сплачений статутний капітал у складі власного капіталу за 2012 р., тис. грн.

На рис. 2 показано, що частка сплаченого капіталу у власному капіталі для кожної СК є різною. Наприклад, для СК «Кремінь» характерним є показник у розмірі 17000,0 тис. грн., що становить лише 1,2% від загального обсягу власного капіталу. Протилежна ситуація склалася у СК «Оранта»: сплачений капітал – 775125,0 тис. грн., а це 95,7% від загального обсягу власного капіталу.

Розглянемо валові премії як інтегральну суму страхових премій за договорами, укладеними протягом певного

періоду часу (таблиця 3).

З рисунка 3 бачимо, що валовий обсяг премій для кожної окремо взятої страхової компанії формується у різному співвідношенні. Так, валові премії СК «АХА Страхування» досягають значення 595887,0 тис. грн. головним чином за рахунок премій майнового страхування – 468519,0 тис. грн. (78,6% загального фонду). На обов'язкове припадає 14,7%, на особисте – 5,1%, на страхування відповідальності – 1,6%.

Таблиця 3

Рейтинг страхових компаній Дніпропетровської області за валовими преміями у 2012 р. [15]

№ з/п	Назва компанії	Всього премій, тис. грн.	Особисте	Майнове	Відповідальності	Обов'язкове
1	АХА Страхування	595 887,0	29 993,0	468 519,0	9 710,0	87 665,0
2	АСКА	535 519,5	64 815,4	257 098,7	105 641,7	107 963,7
3	Провідна	484 904,9	116 210,5	187 395,2	7 875,3	173 423,9
4	УНІКА	458 733,8	70 384,9	262 642,0	4 820,8	120 886,1
5	Кремінь	446 727,9	33 926,3	396 510,1	5 075,9	11 215,6
6	Оранта	443 543,5	28 420,3	136 854,5	3 896,1	274 372,6
7	ІНГО Україна	378 908,5	74 621,1	222 382,9	23 752,6	58 151,9
8	Українська страхова група	323 939,7	14 559,9	265 884,0	6 659,6	36 836,2
9	Арсенал Страхування	322 287,8	100 820,7	194 448,2	4 892,8	22 126,1
10	Альфа страхування	307 522,9	154 339,8	127 911,3	10 190,5	15 081,3

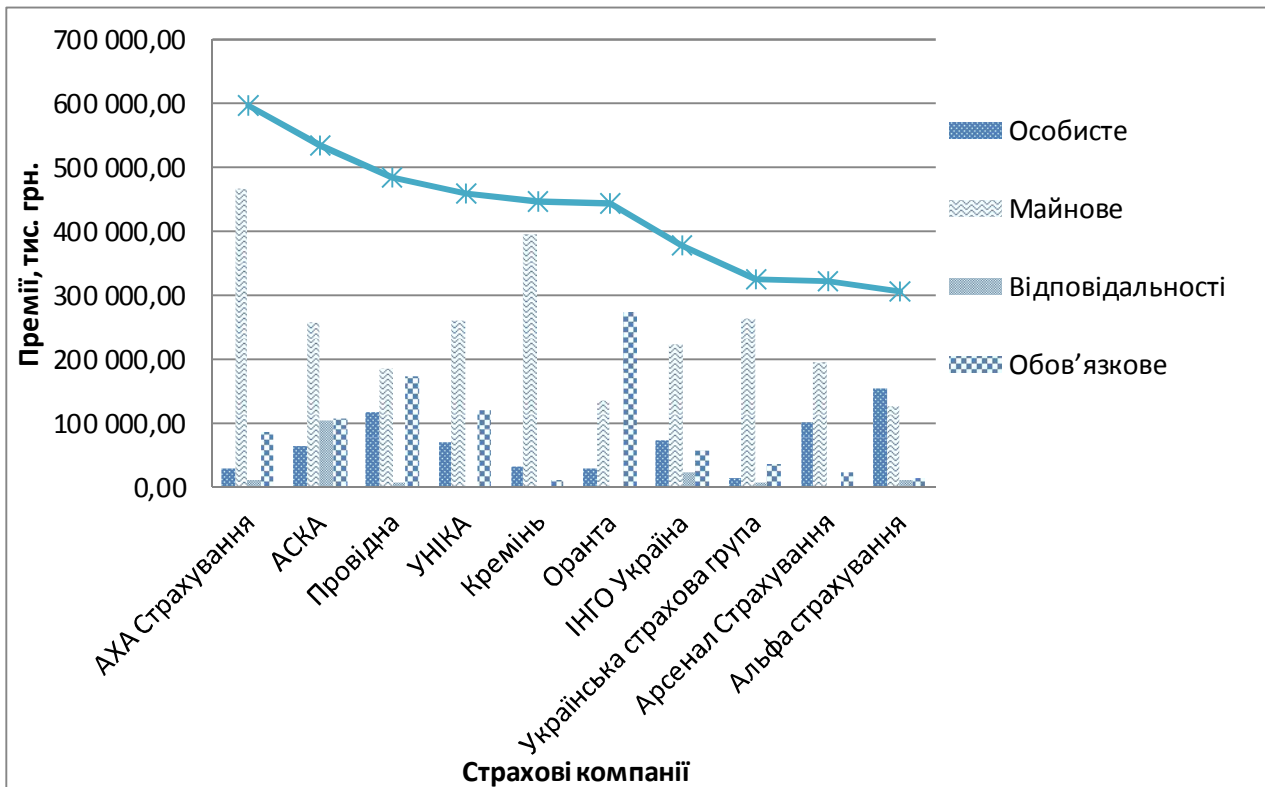

Рис. 3. Структура валових премій страхових компаній у 2012 р., тис. грн.

І навпаки – у СК «Оранта» перевагу мають премії з обов’язкового страхування – 61,9% (443 543,5 тис. грн.). На майнове припадає 30,8%, на особисте – 6,4%, на страхування відповідальності – всього 0,9%.

З огляду на вищезазначене, більш збалансованою за видами страхування можна вважати структуру премій СК «АСКА»: 48,0% – майнове; 20,2% – обов’язкове; 19,7% – відповідальності; 12,1% – особисте.

Загалом, на основі даних досліджуваних СК можна зробити висновок про те, що найбільший відсоток страхових премій за 2012 р. отримано від майнового страхування – 58,6%; від обов’язкового – 21,1%; від особистого – 16,0%; від відповідальності – 4,3%. Ця закономірність простежується на рисунку 3.

Для забезпечення безперервного відтворювального процесу формуються певні виокремлені фінансові ресурси – фонди, що є однією з особливостей фінансово-господарської діяльності страховика. В сучасних умовах господарювання однією із умов діяльності страховика є:

- наявність сплаченого статутного фонду;
- створення резервного фонду (відповідно до законодавчо встановлених норм);
- формування специфічних фондів та резервів.

Групу специфічних страхових фондів, призначених для здійснення страхових операцій, складають такі фонди:

- страховий;
- запасний;
- гарантійний.

Зазначені фонди безпосередньо призначені для виконання страховиком своїх зобов’язань щодо укладених договорів.

Згідно з Законом України «Про страхування» [7, ст. 30], до гарантійного фонду страховика належить додатковий та резервний капітал, а також сума нерозподіленого прибутку. Джерелом створення зазначених складових гарантійного фонду є власний капітал страховика, який повинен забезпечити підвищення рівня його платоспроможності [13].

Структура гарантійного фонду страхових компаній за 2012 р. представлена у таблиці 4 та зображена на рисунку 4.

Для більшості СК, що досліджуються, характерним є те, що їх гарантійний фонд більшою мірою складається з нерозподіленого прибутку: «Креміль» – 99,9%, «ТАС СГ» – 91,0%, «Альянс» – 91,7%, «АХА Страхування» – 98,3%, «ВУСО» – 83,8%, «Теком» – 95,3%, «Скайд» – 99,8% від загального гарантійного фонду компаній. Частина з них мають нульовий додатковий капітал: «Креміль», «Альянс», «АХА Страхування», «Теком».

Рейтинг страхових компаній Дніпропетровської області за гарантійним фондом [15]

№ з/п	Назва компанії	Гарантійний фонд на 01.01.2013, тис. грн.			
		Всього	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток
1	Кремінь	1 366 868,0	0,0	41,0	1 366 827,0
2	ТАС СГ	262 483,8	19 636,2	4 050,0	238 797,6
3	Альянс	241 227,0	0,0	19 955,0	221 272,0
4	АХА Страхування	205 685,0	0,0	3 423,0	202 262,0
5	Провідна	134 291,0	495 360,0	468,0	-361 537,0
6	ВУСО	125 749,6	377,8	20 000,0	105 371,8
7	Саламандра-Україна	122 838,4	2 034,8	64 413,8	56 389,8
8	Теком	118 605,9	0,0	5 583,9	113 022,0
9	ІНГО Україна	107 098,7	81 524,2	4 212,0	21 362,5
10	Скайд	103 806,0	0,0	243,0	103 563,0

Беззаперечним лідером за обсягом гарантійного фонду на 01.01.2013 р. вважається СК «Кремінь» – 1366868,0 тис. грн. (на 1104384,2 тис. грн. більше, ніж у «ТАС СГ»). А от у СК «Провідна» утворився від'ємний нерозподілений прибуток у розмірі 361537,0 тис. грн. Проте в результаті, за рахунок додаткового капіталу (495360 тис. грн.), вона володіє значним гарантійним фондом (134291,0 тис. грн.).

Варто зазначити, що СК «Саламандра-Україна» має суттєвий резервний капітал, порівняно з іншими досліджуваними компаніями. Він становить 64413,8 тис. грн. (52,4% від гарантійного фонду компанії).

Згідно із Законом України «Про страхування» [10, ст. 30], окрім наявності сплаченого статутного капіталу та гарантійного фонду, для забезпечення платоспроможності страховики зобов'язані створювати страхові резерви. Страхові резерви утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестраховування). Страховики зобов'язані формувати і вести щоденний облік страхових резервів у порядку та обсягах, встановлених законодавством [10, ст. 31].

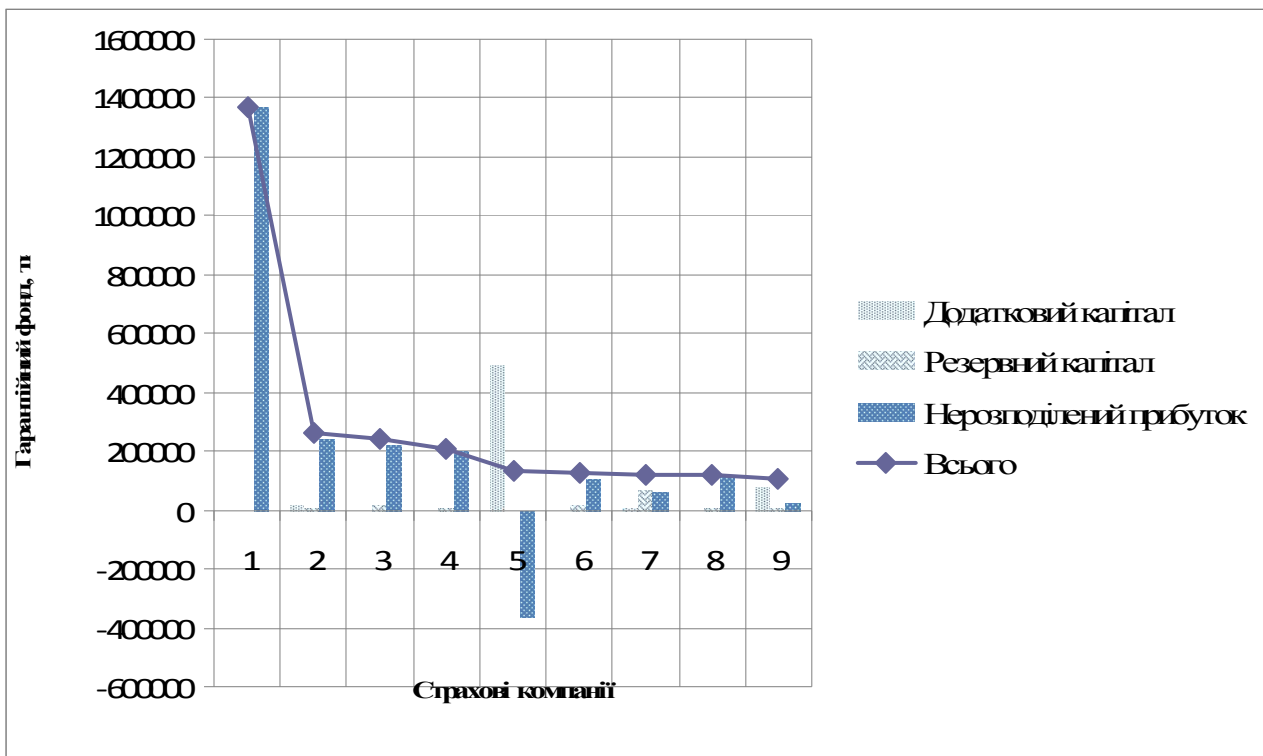

Рис. 4. Структура гарантійного фонду страхових компаній за 2012 рік, тис. грн.

Для забезпечення виконання страховиками зобов'язань щодо окремих видів обов'язкового страхування страховики можуть утворювати централізовані страхові резервні фонди та органи, які здійснюють управління цими фондами. Джерелами утворення

централізованих страхових резервних фондів можуть бути відрахування від надходжень страхових платежів, внески власних коштів страховика, а також доходи від розміщення коштів централізованих страхових резервних фондів [10, ст. 30].

Таблиця 5

Рейтинг страхових компаній Дніпропетровської області за страховими резервами [15]

№	Назва компанії	Страхові резерви на 01.01.2012, тис. грн.	Страхові резерви на 01.01.2013, тис. грн.	Приріст, %
1	АХА Страхування	287 019,0	344 269,0	19,95
2	УНІКА	442 357,0	326 979,0	-26,08
3	Провідна	392 095,2	322 141,0	-17,84
4	Українська страхова компанія	148 064,3	293 200,0	98,02
5	АСКА	178 526,0	277 699,0	55,55
6	Оранта	244 766,0	260 716,0	6,52
7	ІНГО Україна	331 303,6	259 376,9	-21,71
8	ТАС СГ	246 810,7	246 427,6	-0,16
9	УПСК	233 476,7	229 576,7	-1,67
10	ПЗУ Україна	201 715,4	212 146,4	5,17

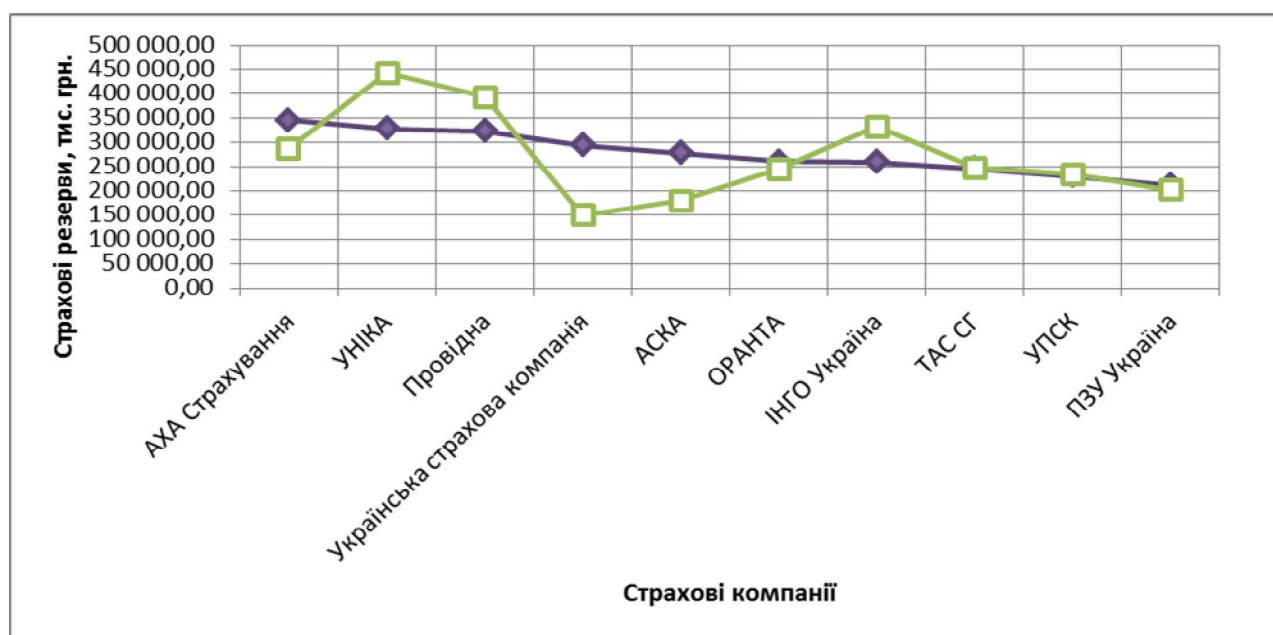

Рис. 5. Динаміка резервів страхових компаній за 2011–2012 рр., тис. грн.

На базі даних таблиці 4 та рисунка 5 можна стверджувати, що на кінець 2012 р. усереднився обсяг страхових резервів серед досліджуваних СК. На відміну від 2011 р., де спостерігалася більша різниця резервів. Тенденція до різкого спаду спостерігається у СК «УНІКА» (- 28,08%), «Провідна»

(-17,84), «ІНГО Україна» (- 21,71). При цьому протилежна тенденція характерна для СК «АСКА» (55,55%), «АХА Страхування» (19,95%), «Українська страхова компанія» (98,02%). Особливо виділяється остання, приріст страхових резервів у якої майже стовідсотковий.

Висновки. Під конкурентоспроможністю СК розуміють можливості СК активізувати внутрішні резерви та адаптуватися до зовнішніх мінливих умов функціонування. Отримання страховиками найбільшої кількості конкурентних переваг дає змогу сформувати базу забезпечення постійного рівня ефективності, прибутковості та рентабельності діяльності страховиків.

Побудова рейтингових оцінок дає змогу порівняти фінансові показники діяльності страхових компаній, які діють на регіональному страховому ринку та виявити найбільш конкурентоспроможні компанії.

Так, найбільш конкурентостійкими, з огляду на рівень власного капіталу за останні роки, можна вважати СК «Альянс» (приріст 72,42%), «Креміль» (45,86%), «ІНГО Україна» (48,89 %), «ВУСО»

(32,69%); з огляду на страхові премії в особистому страхуванні: «Альфа Страхування» (154 339,8 тис. грн.), «Провідна» (116 210,5 тис. грн.), «Арсенал Страхування» (100 820,7 тис. грн.); з огляду на страхові премії в майновому страхуванні: «АХА Страхування» (468 519,0 тис. грн.), «Креміль» (396 510,1 тис. грн.); з огляду на страхові премії у страхуванні відповідальності: «АСКА» (105 641,7 тис. грн.); з огляду на страхові премії в обов'язковому страхуванні: «Оранта» (274 372,6 тис. грн.), «Провідна» (173 423,9 тис. грн.); з огляду на платоспроможність: «Оранта» (сплачений статутний капітал 775 125,0 тис. грн.), «Альянс» (385 476,0 тис. грн.); з огляду на резервний капітал: «Саламандра-Україна» (64 413,8 тис. грн.); з огляду на страхові резерви: «Українська страхова компанія» (приріст 98,02%), «АСКА» (55,55%).

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агенство з розвитку інфраструктури фондового ринку України «Smida» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/>
2. Бурчевський, В.З. Конкурентоспроможність страхової компанії як об'єкт стратегічного аналізу / В.З. Бурчевський // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/foa/2009_13/13_23.pdf
3. Гриценко, К.Г. Моделювання оцінки конкурентоспроможності страхових компаній на основі нечіткої логіки / К.Г. Гриценко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : Українська академія банківської справи Національного банку України. - 2010. – Вип. 29. – С. 103–113.
4. Данілова, Л. Власний капітал підприємства і проблеми його формування / Л. Данілова, О. Мельник // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 138. – С. 26–27.
5. Козьменко, О.В. Моделювання конкурентоспроможності страхових компаній з використанням синергетичного підходу / О.В. Козьменко, О.В. Меренкова, Г.В. Кузьмак // Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління виробництвом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_EK/Merenkova_7.pdf
6. Кравчук, Г.В. Концептуалізація базових понять конкуренції та конкурентоспроможності страхових компаній / Г.В. Кравчук // Вісник Української академії банківської справи. - 2011. - № 1 (30). - С. 97-101.
7. Кравчук, Г.В. Оптимізація внутрішніх резервів страхової компанії для оцінки рівня її конкурентоспроможності / Г.В. Кравчук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 1. – С.174-179.
8. Кравчук, Г.В. Підходи до оцінки конкурентоспроможності страхової послуги як елементу комплексної оцінки страхової фірми / Г.В. Кравчук // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 3. – С.87-91.
9. Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN7694.html

10. Про страхування : Закон України від 07 березня 1996 р. № 85/96 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
11. Рейтинг страхових компаній України / Інтернет-журнал «Форіншурер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/>
12. Рибальченко, Л.В. Регіональний аспект діяльності страхових компаній України / Л.В. Рибальченко, О.А. Рядно // Вісник ДДФА: економічні науки.- 2012. -№1 (27).- С. 174-179.
13. Руда, Р.В. Сутність та характеристика антиризикової діяльності страховика / Р.В. Руда // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2009_2/20.pdf
14. Страховий портал «Polis.ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.polis.ua
15. Страховий рейтинг «Insurance Top» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://insurancetop.com/>
16. Терещенко, Т.Є. Тенденції розвитку страхової діяльності в Україні: макроекономічний аспект / Т.Є. Терещенко, В.Я. Олійник // Вісник ДДФА: економічні науки.- 2010. - № 2 (24). - С. 119-124.

Under the conditions of severe competition the adequate evaluation of underwriting company competitive ability is the task of vital importance, the solution of which gives the possibility to choose reasonably strategic directions of the activity and ways of achievement of competitive benefits of underwriting organization. The objective of this paper is definition and grouping of main factors defining level of the underwriting companies competitive ability, creation of rating evaluation of underwriting companies, represented in Dnipropetrovsk oblast in the “non-life” sphere in the following main directions: private assets, paid-up share capital, gross premiums, indemnity bond, actuarial reserves. Creation of the rating evaluations gives the possibility to compare financial data of the underwriting companies activity, working at the regional underwriting market, and to define the most competitive companies. Thus, the most resistant to competition, from the point of view of private capital level, company may be considered the Underwriting Company “Alianz” (gain – 72.42); from the point of view of insurance premiums – “AXA Insurance”; from the point of view of financial solvency – National Joint-Stock Underwriting Company “Oranta” (paid-up share capital – 775 125.0 thousand UAH); from the point of view of reserve fund – Underwriting Company “Salamandra-Ukraine” (64 413.8 thousand UAH); from the point of view of actuarial reserves: “Ukrainian Underwriting Company” (gain 98.02 %), “АСКА” (55.55 %).

Key words: *competitive ability, underwriting company, “non-life” insurance, gross premium, indemnity bond, private assets, actuarial reserve.*

REFERENCES

1. Agenstvo z rozvitku infrastruktury fondovogo rynku Ukrainy «Smida» [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupu: <http://smida.gov.ua/>
2. Burchevskiy, V.Z. Konkurentospromozhnist strahovoi kompanii yak objekt strategichnogo analizu / V.Z. Burchevskiy // [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupu : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/foa/2009_13/13_23.pdf.
3. Gritsenko, K.G. Modelyuvannya otsinki konkurentospromozhnosti strahovih kompaniy na osnovi nechitkoi logiki / K.G. Gritsenko // Problemi i perspektivi rozvitku bankivskoi sistemi Ukraini : zb. nauk. prats – Sumi: Derzhavniy vischiy navchalniy zaklad «Ukrainska akademiya bankivskoi spravi Natsionalnogo banku Ukraini». – 2010. – Vip. 29. – S. 103–113.
4. Danilova, L. Vlasniy kapital pidpriemstva i problemi yogo formuvannya / L. Danilova, O. Melnik // Visnik Kiiivskogo natsionalnogo universitetu Imeni Tarasa Shevchenka. – 2012. – № 138. – S. 26–27.

5. *Kozmenko, O.V.* Modelyuvannya konkurentospromozhnosti strahovih kompaniy z vikoristanniam sinergetichnogo pidhodu / O.V. Kozmenko, O.V. Merenkova, G.V. Kuzmak // Materiali IV Mizhnarodnoi naukovo-praktichnoi konferentsii «Suchasni problemi upravlinnya virobnitstvom». – [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_EK/Merenkova_7.pdf
6. *Kravchuk, G.V.* Kontseptualizatsiya bazovih ponyat konkurentsii ta konkurentospromozhnosti strahovih kompaniy / G.V. Kravchuk // Visnik Ukrainiskoi akademii bankivskoi spravi. - 2011. - № 1 (30). - S. 97-10.
7. *Kravchuk, G.V.* Optimizatsiya vnutrishnih rezerviv strahovoi kompanii dlya otsinki rivnyia konkurentospromozhnosti / G.V. Kravchuk // Zbirnik naukovih prats Natsionalnogo universitetu derzhavnoi podatkovoi sluzhbi Ukraini. – 2010. – №.1. – S.174-179.
8. *Kravchuk, G.V.* Pidhodi do otsinki konkurentospromozhnosti strahovoi posluzhi yak elementu kompleksnoi otsinki strahovoi firmi // G.V. Kravchuk // Mehanizm regulyuvannya ekonomiki. – 2010. – № 3. – S.87-91.
9. Mizhgaluzevi normativi chiselnosti pratsivnikiv buhgalterskogo obliku [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN7694.html
10. Pro strahuvanny: Zakon Ukraini vid 07 bereznya 1996 r. № 85/96 (iz zminami ta dopovnenniyami) [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
11. Reyting strahovih kompaniy Ukraini/ Internet-zhurnal «Forinshurer» [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://forinsurer.com/>
12. *Ribalchenko, L.V.* Regionalniy aspekt diyalnosti strahovih kompaniy Ukraini / L.V. Ribalchenko, O.A. Ryadno // Visnik DDFA: ekonomichni nauki. - 2012. - № 1 (27).- S. 174-179.
13. *Ruda, R.V.* Sutnist ta harakteristika antirizikovoi diyalnosti strahovika / R.V. Ruda // [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : [www.nbu.gov.ua /portal/Soc_Gum/Vbumb/2009_2/20.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2009_2/20.pdf)
14. Strahoviy portal «Polis.ua» [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.polis.ua>
15. Strahoviy reyting «Insurance Top» [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://insurancetop.com/>
16. *Tereschenko, T.E.* Tendentsii rozvitku strahovoi diyalnosti v Ukraini : makroekonomichniy aspekt / T.E. Tereschenko, V.Y. Oliynik // Visnik DDFA: ekonomichni nauki.- 2010. – № 2 (24). - S. 119-124.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2013